

in monte constituto, ostenduntur omnia regna hujus terrae, et promittuntur si adoraverit: per curiositatem, ubi de pinna templi admonetur ut se deorsum mittat, tentandi gratia utrum ab Angelis suspiciatur. Itaque posteaquam nullo istorum tentamento valere apud eum potuit inimicus, hoc de illo dicitur: « Postquam complevit omnem » temptationem diabolus^{1.} » Propter torculariorum itaque significationem, subjecta sunt pedibus ejus non solum vina, sed etiam vinacia: non solum scilicet oves et boves, id est, sanctae animae fidelium, vel in plebe, vel in ministris; sed insuper et pecora voluptatis, et volucres superbiae, et pisces curiositatis. Quae omnia genera peccatorum nunc bonis et sanctis mixta esse in Ecclesiis videmus. Operetur igitur in Ecclesiis suis, et a vinaciis vinum separet: nos demus operam, ut vinum simus et oves aut boves; non vinacia, aut pecora campi, aut volueres coeli, aut pisces maris qui perambulant semitas maris. Non quia ista nomina isto solo modo intelligi, et explicari possunt, sed pro locis; namque alibi aliud significant. Et haec regula in omni allegoria retinenda est, ut pro sententia praesentis loci consideretur quod per similitudinem dicitur: haec est enim dominica et apostolica disciplina. Repetamus ergo ultimum versum, qui etiam in principio Psalmi ponitur, et laudemus Deum dicentes: « Domine Dominus noster, » quam admirabile est nomen tuum in universa terra! » Decenter quippe post textum sermonis ad caput redditur, quo totus idem sermo referendus est.

¹ Luc. iv, 13.

ENARRATIO

IN PSALMUM IX.

I. PSALMI hujus inscriptio est¹, « In finem pro occultis » Filii, Psalmus ipsi David^{2.} » De occultis Filii quæri potest: sed quia non addidit cuius, ipsum unigenitum Dei Filium oportet intelligi. Ubi enim de filio David Psalmus inscriptus est: « Cum fugeret, inquit, a facie Abessalon filii sui³; » cum et nomen ejus dictum esset, et ob hoc latere non posset de quo diceretur: non tamen dictum est tantum: « A facie Abessalon filii; » sed additum est, « sui. » Hic vero, et quod non additum est, « sui, » et quod de Gentibus multa dicit; non potest recte accipi Abessalon. Neque enim bellum quod cum patre ille perditus gessit, ullo modo ad Gentes pertinet, cum populus tantum Israël adversus se ibi divisus sit^{4.} Canitur itaque iste Psalmus pro occultis unigeniti Filii Dei. Nam et ipse Dominus cum sine additamento ponit Filium, se ipsum unigenitum vult intelligi, ubi ait: « Si vos Filius liberaverit, liberi eritis^{5.} » Non enim dixit: « Filius Dei; » sed tantum dicendo, « Filius, » dat intelligi cuius sit filius. Quam locutionem non recipit nisi excellentia ejus de quo ita loquimur, ut etiamsi non eum nominemus, possit intelligi. Ita enim dicimus, « Pluit, serenat, tonat, » et si qua sunt talia; nec addimus quis id faciat; quia omnium mentibus sponte sese offert excellentia facientis, nec verba desiderat. Quae sunt igitur occulta Filii? In quo verbo

¹ Vide D. Guillon, tom. xxi, p. 406-407. — ² Psal. ix, 1. — ³ Psal. iii, 1.
— ⁴ 2 Reg. xv. — ⁵ Joan, viii, 36.

primum intelligendum est esse aliqua Filii manifesta, a quibus distinguntur haec quae appellantur occulta. Quamobrem quoniam duos adventus Domini credimus, unum praeteritum, quem Judæi non intellexerunt; alterum futurum, quem utrique speramus; et quoniam iste, quem Judæi non intellexerunt, Gentibus profuit, non inconvenienter accipitur de hoc adventu dici, « Pro occultis Filii, » ubi cæcitas ex parte Israël facta est, ut plenitudo Gentium intraret¹. Duo etiam judicia insinuantur per Scripturas, si quis advertat, unum occultum, alterum manifestum. Occultum nunc agitur, de quo apostolus Petrus dicit: « Tempus est ut judicium incipiat a domo Domini². » Occultum itaque judicium est poena, qua nunc unusquisque hominum aut exercetur ad purgationem, aut admonetur ad conversionem, aut si contempserit vocationem et disciplinam Dei, excæcatur ad damnationem. Judicium autem manifestum est, quo venturus Dominus judicabit vivos et mortuos, omnibus fatentibus eum esse, a quo et bonis præmia, et malis supplicia tribuentur. Sed tunc illa confessio, non ad remedium malorum, sed ad cumulum damnationis valebit. De his duobus judiciis uno occulto, alio manifesto, videtur mihi Dominus dixisse, ubi ait: « Qui in me credit, transiit de morte ad vitam, nec in iudicium veniet³; » in iudicium scilicet manifestum. Nam hoc quod transit de morte ad vitam per nonnullam afflictionem, qua flagellat omnem filium quem recipit, iudicium occultum est. « Qui autem non credit, inquit, jam iudicatus est⁴: » id est, isto occulto iudicio jam præparatus est ad illud manifestum. Hæc duo iudicia etiam in Sapientia legimus, ubi scriptum est; « Propter hoc tanquam pueris insensatis iudicium in derisum dedisti; hi autem hoc iudicio non correcti dignum Dei iudicium experti

¹ Rom. xi, 25. — ² 1 Petr. iv, 17. — ³ Joan. v, 24. — ⁴ Id. iii, 18.

» sunt¹. » Qui ergo non corriguntur isto occulto Dei iudicio, dignissime illo manifesto punientur. Quocirca in hoc Psalmo observanda sunt occulta Filii, id est, et humilis ejus adventus, quo profuit Gentibus, cum cæcitate Judæorum, et poena quæ nunc occulte agitur, nondum damnatione peccantium, sed aut exercitatione conversorum, aut admonitione ut convertantur, aut cæcitatem ut damnationi præparentur qui converti noluerint.

II. « Confitabor tibi, Domine, in toto corde meo². » Non in toto corde confitetur Deo, qui de providentia ejus in aliquo dubitat: sed qui jam cernit occulta sapientiae Dei, quantum sit invisibile præmium ejus, qui dicit: « Gaudemus in tribulationibus³; » et quemadmodum omnes cruciatus, qui corporaliter inferuntur, aut exerceant versos ad Deum, aut ut convertantur admoneant, aut juste damnationi ultimæ præparent obduratos; et sic omnia ad divinæ providentiæ regimen referantur, quæ stulti quasi casu et temere et nulla divina administratione fieri putant. « Narrabo omnia mirabilia tua. » Narrat omnia mirabilia Dei, qui ea non solum in corporibus palam, sed in animis invisibiliter quidem, sed longe sublimius et excellentius fieri videt. Nam terreni homines et oculis dediti, magis mirantur resurrexisse in corpore mortuum Lazarum, quam resurrexisse in anima persecutorem Paulum⁴. Sed quoniam visibile miraculum ad illuminationem animam vocat, invisibile autem eam quæ vocata venit illuminat; omnia narrat mirabilia Dei, qui credens visibilibus ad intelligenda invisibilia transitum facit.

III. « Laetabor, et exultabo in te⁵. » Non jam in hoc sæculo, non in voluptate contrectationis corporum, nec in palati et linguae saporibus, nec in suavitate odorum, nec

¹ Sap. xii, 25, 26. — ² Psal. ix, 2. — ³ Rom. v, 3. — ⁴ Joan. xi, 44, et Act. ix. — ⁵ Psal. ix, 3.

in jocunditate sonorum transeuntium , nec in formis corporum varie coloratis , nec in vanitatibus laudis humanæ , nec in conjugio et prole moritura , nec in superfluis temporalium divitiarum , nec in conquisitione hujus sæculi , sive quæ locorum spatiis tenditur , sive quæ successione temporis volvitur : sed « Lætabor et exultabo in te , » vi- licet in occultis Filii , « Ubi signatum est in nobis lumen » vultus tui , Domine^{1.} » Etenim , « Abscondes eos , inquit , » in abscondito vultus tui^{2.} » Lætabitur ergo et exultabit in te , qui narrat omnia mirabilia tua . Narrabit autem omnia mirabilia tua , (siquidem nunc per prophetiam dictum est ,) ille qui non venit voluntatem suam facere , sed voluntatem ejus qui eum misit^{3.}

IV. Jam enim incipit apparere persona Domini in hoc Psalmo loquens . Nam sequitur , « Psallam nomini tuo , Altissime , in convertendo inimicum meum retrorsum^{4.} » Hujus ergo inimicus quando retro conversus est ? An quando ei dictum est : « Redi retro , Satan^{5.} ! » Tunc enim qui tentando se præponere cupiebat , retro factus est , non decipiendo tentatum , et in eum nihil valendo . Retro enim sunt terreni homines : cœlestis autem homo prior factus est ; quamvis post venerit . « Primus enim homo de terra terrenus : secundus homo de cœlo cœlestis^{6.} » Sed de ipsa stirpe veniebat , a quo dictum est : « Qui post me venit , ante me factus est^{7.} » Et Apostolus ea quæ retro sunt obliviscitur , et in ea quæ ante sunt , se extendit^{8.} Conversus est igitur inimicus retro , postquam non valuit hominem cœlestem decipere tentatum ; et se ad terrenos convertit , ubi dominari potest . Quapropter nullus hominum eum præcedit , et retro eum esse facit , nisi qui deponens imaginem terreni hominis , portaverit imaginem

¹ Psal. iv, 7. — ² Id. xxx, 21. — ³ Joan. vi, 38. — ⁴ Psal. ix, 4. — ⁵ Matth. iv, 10. — ⁶ 1 Cor. xv, 47. — ⁷ Joan. i, 15. — ⁸ Philip. iii, 13.

cœlestis^{1.} Jamvero si quod dictum est , « Inimicum meum , » generaliter vel peccatorem vel gentilem hominem magis velimus accipere , non erit absurdum . Nec poena erit quod dictum est , « In convertendo inimicum meum retrorsum ; » sed beneficium , et tale beneficium , ut huic comparari nihil possit . Quid enim beatius quam depone superbiam , et non velle Christum præcedere , veluti sanguis sit , cui medicus non sit necessarius ; sed malle retro ire post Christum , qui Discipulum vocans ut perficiatur , dicit : « Sequere me^{2.} » Sed tamen accommodatus de diabolo dictum intelligitur : « In convertendo inimicum meum retrorsum. » Diabolus quippe retrorsum conversus est etiam in persecutione justorum , et multo utilius persecutor est , quam si dux et princeps præiret . Psallendum est igitur nomini Altissimi in convertendo inimicum retrorsum : quoniam malle debemus eum persequentem fugere , quam ducentem sequi . Habemus enim quo fugiamus , et abscondamur in occultis Filii : « Quia Dominus factus est refugium nobis^{3.} »

V. « Infirmitabuntur , et peribunt a facie tua^{4.} » Qui infirmitabuntur et peribunt , nisi iniqui et impii ? « Infirmitabuntur , » dum nihil valebunt : « Et peribunt , » quia non erunt impii : « A facie Dei , » id est , a cognitione Dei , sicut perit ille qui dixit : « Vivo autem jam non ego , vivit autem in me Christus^{5.} » Sed quare « Infirmitabuntur , et peribunt impii , a facie tua ? Quoniam fecisti judicium meum , inquit , et causam meam^{6.} : » id est , judicium illud in quo judicari visus sum , meum fecisti ; et causam illam , in qua me justum et innocentem homines damnaverunt , meam fecisti . Hæc enim ei militaverunt ad nostram liberationem : sicut et nautæ dicunt ventum suum , quo utuntur ab bene navigandum .

¹ 1 Cor. xv, 49. — ² Matth. xix, 21. — ³ Psal. lxxxix, 1. — ⁴ Psal. iv, 5. — ⁵ Gen. ii, 20. — ⁶ Psal. ix, 5.

VI. « Sedisti super thronum qui judicas æquitatem^{1.} » Sive Filius Patri dicat, qui etiam illud dixit : « Non haberes in me potestatem, nisi tibi datum fuisse desuper^{2.} » id ipsum ad æquitatem Patris et ad occulta sua referens, quod judex hominum ad utilitatem hominum judicatus est : sive homo dicat Deo, « Sedisti super thronum qui judicas æquitatem, » animam suam thronum ejus appellans, ut corpus sit fortasse terra, quæ scabellum pedum ejus dicta est^{3.} Deus enim erat in Christo mundum reconcilians sibi^{4.} sive anima Ecclesiæ jam perfecta et sine macula et ruga^{5.} digna scilicet occultis Filii, quia introduxit eam rex in cubiculum suum^{6.} dicat sponso suo : « Sedisti super thronum qui judicas æquitatem, » quia resurrexisti a mortuis, et ascendisti in cœlum, et sedes ad dextram Patris : quælibet ergo harum sententia placeat, quo iste versus referatur, regulam fidei non excedit.

VII. « Incepasti gentes, et perierit impius^{7.} » Convenientius hoc Domino Iesu Christo dici, quam ipsum dicere, accipimus. Quis enim aliis increpavit gentes, et perierit impius, nisi qui posteaquam ascendit in cœlum, misit Spiritum sanctum, quo completi Apostoli, cum fiducia prædicarent verbum Dei, et peccata hominum libere arguerent? Qua increpatione perierit impius; quia justificatus est impius, et factus est pius. « Nomen eorum delesti in sæculum, et in sæculum sæculi^{8.} » Deletum est nomen impiorum. Non enim appellantur impii, qui Deo vero credunt. Deletur autem nomen eorum « In sæculum, » id est, quandiu temporale sæculum volvitur. « Et in sæculum sæculi. » Quid est sæculum sæculi, nisi cuius effigiem et tanquam umbram habet hoc sæculum? Vicissitudo enim temporum sibi succendentium, dum luna

¹ Psal. ix, 5. — ² Joan. xix, 11. — ³ Isaï. lxvi, 1. — ⁴ 2 Cor. v, 19. — ⁵ Ephes. v, 27. — ⁶ Cant. i, 3. — ⁷ Psal. ix, 6. — ⁸ Ibid.

minuitur et rursus impletur, dum sol omni anno locum suum repetit, dum ver, vel ætas, vel autumnus, vel hyems sic transit ut redeat, æternitatis quædam imitatio est. Sed hujus sæculi sæculum est quod incommutabili æternitate consistit. Sicut versus in animo, et versus in voce : ille intelligitur, iste auditur, et ille istum modificat : et ideo ille in arte operatur et manet, iste in ære sonat et transit. Sic hujus mutabilis sæculi modus ab illo incommutabili sæculo definitur, quod dicitur, sæculum sæculi. Et ideo illud in arte Dei, hoc est, in Sapientia et Virtute permanet : hoc autem in creature administratione peragitur. Si tamen non repetitio est, ut posteaquam dictum est, « In sæculum, » ne hoc acciperetur quod transit, subjiceretur « In sæculum sæculi. » Nam in græcis exemplaribus sic est : εἰς τὸν αἰώνα, καὶ εἰς τὸν αἰώνα τὸν αἰώνιον. Quod Latini plerique interpretati sunt, non « In sæculum » et in sæculum sæculi; » sed, « In æternum, et in sæculum sæculi : » ut in eo quod dictum est, « In sæculum » sæculi, » illud exponeretur quod dictum est, « In æternum. Nomen ergo impiorum delesti in æternum, » quia deinceps nunquam erunt impii. Et si in hoc sæculum non tenditur nomen eorum, multo minus in sæculum sæculi.

VIII. « Inimici defecerunt frameæ in finem^{1.} » Non pluraliter inimici, sed singulariter hujus inimici. Cujus autem inimici nisi diaboli frameæ defecerunt? Hæ autem intelliguntur diversæ opiniones erroris, quibus ille animas tanquam gladiis perimit. His gladiis vincendis et ad defecatum perducendis instat ille gladius, de quo in septimo Psalmo dicitur : « Nisi convertamini, gladium suum vibrabit^{2.} » Et forte iste est finis, in quem frameæ deficiunt inimici; quia usque ad ipsum aliquid valent. Ipse nunc operatur occulte, ultimo autem judicio palam vibrabitur.

¹ Psal. ix, 7. — ² Id. viii, 13.

Hoc destruuntur civitates. Nam ita sequitur : « Inimici de- » ficerunt frameæ in finem : et civitates destruxisti. » Ci-
vitates autem, in quibus diabolus regnat, ubi dolosa et
fraudulenta consilia tanquam curiæ locum obtinent, cui
principatui quasi satellites et ministri adsunt officia quo-
rum membrorum, oculi ad curiositatem, aures ad lasci-
viam, vel si quid est aliud quod in malam partem liben-
ter auditur, manus ad rapinam, vel quodlibet aliud
facinus ad flagitium, et membra cætera in hunc modum
tyrannico principatui, id est, perversis consiliis militan-
tia. Hujus civitatis quasi plebs est omnes delicatae affec-
tiones et turbulenti motus animi, quotidianas seditiones
in homine agitantes. Ergo ubi rex, ubi curia, ubi ministri,
ubi plebs invenitur, civitas est. Neque enim talia essent
in malis civitatibus, nisi prius essent in singulis homini-
bus, qui sunt tanquam elementa et semina civitatum. Has
civitates destruit, cum excluso inde principe, de quo dic-
tum est : « Princeps hujus sæculi missus est foras¹, » vas-
tantur hæc regna verbo veritatis, sopiuntur maligna con-
silia, turpes affectiones edomantur, membrorum et
sensuum ministeria captivantur, et ad justitiæ et bonorum
operum militiam transferuntur : ut jam, sicut Apostolus
dicit : « Non regnet peccatum in nostro mortali corpore², »
et cætera hujus loci. Tunc pacatur anima, et ordinatur
homo ad quietem et ad beatitudinem capessendam. « Perit
» memoria eorum cum strepitū³ : » impiorum scilicet.
Sed « Cum strepitū, » sive quia fit strepitus dictum est,
cum impietas evertitur. Non enim transit ad summam pa-
cem, ubi summum silentium est, nisi qui magno strepitū
prius cum suis vitiis belligeraverit : sive « Cum strepitū »
dictum est, ut pereat memoria impiorum etiam ipso stre-
pitū pereunte, in quo tumultuantur impietas.

¹ Joan. xii, 31. — ² Rom. vi, 12. — ³ Psal. ix, 7.

V. « Et Dominus in æternum permanet⁴. Ut quid ergo
» fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania, ad-
» versus Dominum et adversus Christum ejus⁵? » Nam
Dominus in æternum permanet. « Paravit in judicio sedem
» suam, et ipse judicabit orbem terrarum in æquitate⁶. »
Paravit, cum judicatus est, sedem suam. Per illam enim
patientiam homo cœlum acquisivit, et Deus in homine
credentibus profuit. Et hoc est occultum Filii judicium.
Sed quia etiam palam manifesteque venturus est ad vivos
et mortuos judicandos, paravit in occulto judicio sedem
suam : « Et ipse item palam judicabit orbem terrarum in
» æquitate : » id est, meritis digna distribuet, agnos ad
dexteram ponens, hoedos ad sinistram⁷. » Judicabit popu-
los cum justitia. » Hoc est, quod superius dictum est,
» Judicabit orbem terrarum in æquitate. » Non quemad-
modum judicant homines qui corda non vident, a quibus
plerumque deteriores absolvuntur, quam condemnantur :
sed in æquitate et cum justitia Dominus judicabit, testi-
monium perhibente conscientia, et cogitationibus accu-
santibus seu defendantibus⁸.

X. « Et factus est Dominus refugium pauperi⁹. » Quan-
tumlibet persequatur inimicus ille, qui conversus est re-
tro, quid nocebit eis quorum refugium factus est Domi-
nus? Sed hoc fiet, si in sæculo hoc, cujus ille magistratus
est, pauperes esse delegerint, nihil amando quod vel hic
viventem aut amantem deserit, vel a moriente deseritur.
Tali enim pauperi refugium factus est Dominus. « Adju-
» tor in opportunitatibus, in tribulatione⁷. » Sic paupe-
res facit, quoniam flagellat omnem filium quem recipit⁸.
Nam quid sit « Adjutor in opportunitatibus, » exposuit
cum addidit « In tribulatione. » Non enim convertitur

¹ Psal. ix, 8. — ² Id. xi, 1, 2. — ³ Psal. ix, 9. — ⁴ Matth. xxv, 33. — ⁵ Rom.
xi, 15. — ⁶ Psal. ix, 10. — ⁷ Ibid. — ⁸ Hebr. xii, 6.

anima ad Deum , nisi dum ab hoc sæculo avertitur, nisi nugatoriis ejus et noxiis et perniciosis voluptatibus labores doloresque misceantur.

XI. « Et sperent in te qui cognoscunt nomen tuum ¹ : » cum destiterint sperare in divitiis et in aliis hujus sæculi blandimentis. Quærerentem quippe animam ubi figat spem, cum ab hoc mundo avellitur, opportunè excipit cognitio nominis Dei. Nam nomen ipsum Dei nunc usquequaque vulgatum est : sed cognitio nominis est, cum ille cognoscitur cujus est nomen. Non enim nomen propter se nomen est, sed propter id quod significat. Dictum est autem : « Dominus nomen est illi². » Quapropter qui se libenter Deo famulum subdit, cognovit hoc nomen. « Et sperent » in te qui cognoscunt nomen tuum. » Item Dominus dicit ad Moysen : « Ego sum qui sum ³ : » et dices filiis Israël, « Misit me qui est. Sperent ergo in te qui cognoscunt nomen tuum : » ne sperent in his rebus quæ temporis volubilitate præterfluunt, nihil habentes nisi erit, et fuit. Quoniam quod in illis futurum est, cum venerit, fit statim præteritum : expectatur cum cupiditate, amittitur cum dolore. In Dei autem natura non erit aliquid, quasi nondum sit ; aut fuit, quasi jam non sit : sed est tantum id quod est, et ipsa est æternitas. Desinant igitur sperare et diligere temporalia, et se ad æternam spem conferant, qui cognoscunt nomen ejus qui dixit : « Ego sum qui sum : » et de quo dictum est, « Misit me qui est. Quoniam non dereliquisti quærentes te, Domine. » Qui eum quærunt, jam transeuntia et moritura non quærunt : « Nemo enim potest duobus dominis servire⁴. »

XII. « Psallite Domino, qui habitat in Sion⁵ : » his dicitur, quos non derelinquit quærentes se Dominus. Ipse

¹ Psal. ix, 11. — ² Jerem. xxxiii, 2. — ³ Exod. iii, 14. — ⁴ Matth. vi, 24.
— ⁵ Psal. ix, 12.

habitat in Sion, quod interpretatur speculatio , et gestat imaginem Ecclesiae quæ nunc est : sicut Jerusalem gestat imaginem Ecclesiae quæ futura est, id est, civitatis sanctorum jam angelica vita fruentium; quia Jerusalem interpretatur visio pacis. Præcedit autem speculatio visionem, sicut ista Ecclesia præcedit eam, quæ promittitur, civitatem immortalem et æternam. Sed præcedit tempore, non dignitate : quia honorabilius est quo pervenire nitimus, quam id quod agimus, ut pervenire mereamur : agimus autem speculationem, ut perveniamus ad visionem. Sed etiam ipsam, quæ nunc est, Ecclesiam nisi Dominus inhabitaret, iret in errorem quilibet studiosissima speculatio. Et huic Ecclesiae dictum est : « Templum enim Dei, » sanctum est, quod estis vos ¹ : » et, « In interiore ho- » mine habitare Christum per fidem in cordibus vestris ². » Præcipitur ergo nobis, ut psallamus Domino, qui habitat in Sion, ut concorditer Dominum Ecclesiae inhabitatorem laudemus. « Annuntiate inter gentes mirabilia ejus ³. » Et factum est, et non desinet fieri.

XIII. « Quoniam requirens sanguinem eorum memo- » ratus est ⁴. » Quasi responderetur ab his qui missi sunt evangelizare, illi præcepto quod dictum est : « Annuntiate » inter gentes mirabilia ejus : » et diceretur : « Domine, » quis credidit auditui nostro ⁵? » et, « Propter te occidi- » mur tota die ⁶ : » convenienter sequitur, dicens non sine magno fructu æternitatis morituros in persecutione Christianos ; « Quoniam requirens sanguinem eorum me- » mroratus est. » Sed cur « Sanguinem eorum » maluit dicere? An quasi alias imperitior et minoris fidei quære- ret dicens : « Quomodo annuntiabunt, cum eos infidelitas gentium servitura sit? » huic respondetur : « Quo-

¹ Cor. ii, 17. — ² Ephes. iii, 10. — ³ Psal. ix, 12. — ⁴ Ibid. 13. —
— ⁵ Isaï. lxx, 1. — ⁶ Psal. xlvi, 22.

» niam requirens sanguinem eorum memoratus est, » id est, veniet ultimum judicium, ubi et intersectorum gloria, et interficiunt pœna manifesta sit? « Memoratus » est » autem, nemo ita positum putet, quasi oblivio cadat in Deum: sed quia post longum tempus futurum est judicium, secundum affectum infirmorum hominum positum est, qui quasi oblitum Deum putant, quia non tam cito facit quam ipsi volunt. His dicitur etiam quod sequitur: « Non est oblitus clamorem pauperum¹: » id est, non ut putatis, oblitus est: quasi dicerent, posteaquam audierunt, « Memoratus est, » Ergo oblitus erat, « Non » est oblitus, inquit, clamorem pauperum. »

XIV. Sed quæro quis clamor pauperum sit, quem Deus non obliviscitur? An iste clamor est, cuius hæc verba sunt: « Miserere mei, Domine, vide humilitatem meam ab inimicis meis²? » Quare ergo non dixit: « Miserere nostri, Domine, vide humilitatem nostram ab inimicis nostris; » tanquam multi pauperes clament; sed tanquam unus, « Miserere mei, Domine? » An quia unus interpellat pro sanctis, qui primus pauper pro nobis factus est, cum esset dives³: et ipse dicit: « Qui exaltas me de portis mortis, ut annuntiem universas laudes tuas in portis filiæ Sion⁴? » Exaltatur enim homo in illo, non solum quem gestat, quod caput Ecclesiae est; sed etiam quisquis nostrum est in cæteris membris, et exaltatur ab omnibus pravis cupiditatibus, quæ sunt portæ mortis, quia per illas itur in mortem. Mors autem est jam ipsa lætitia in perfundo, cum quisque adipiscitur quod perditæ concupivit: « Radix est enim omnium malorum cupiditas⁵. » Et propterea porta mortis est, quia mortua est vidua quæ in deliciis vivit⁶. Ad quas delicias per cupiditates tan-

¹ Psal. ix, 13. — ² Ibid. 14. — ³ 1 Cor. viii, 9. — ⁴ Psal. ix, 15. — ⁵ 1 Tim. vi, 10. — ⁶ Id. v, 6.

quam per portas mortis pervenitur. Sunt autem portæ filiæ Sion, omnia optima studia, per quæ venitur ad visionem pacis in sancta Ecclesia. In his igitur portis bene annuntiantur universæ laudes Dei, ut non detur sanctum canibus, neque projiciantur margaritæ ante porcos¹; qui malunt pertinaciter latrare, quam studiose quærere; aut qui nec latrare nec quærere, sed in suarum voluptatum coeno volutari. Cum autem in bonis studiis laudes Dei annuntiantur, potentibus datur, et quærentibus manifestatur, et pulsantibus aperitur. An forte portæ mortis sunt corporales sensus et oculi, qui aparti sunt homini, cum de ligno vetito gustasset², a quibus exaltantur, quibus dicitur ut quærant non quævidentur, sed quænon videntur; « Quia quævidentur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna sunt³: » et portæ sunt filiæ Sion, sacramenta et initia fidei, quæ pulsantibus aperiuntur, ut perveniatur ad occulta Filii? « Non enim oculus vidit, aut auris audivit, aut in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se⁴. » Huc usque est clamor pauperum, quem non oblitus est Dominus.

XV. Deinde sequitur: « Exultabo super salutare tuum⁵; » id est, cum beatitudine continuebor a salutari tuo, quod est Dominus noster Jesus Christus, Virtus et Sapientia Dei⁶. Ergo Ecclesia dicit, quæ hic affligitur, et spe salva est: quandiu occultum est Filii judicium, ipsa spe dicit: « Exultabo super salutare tuum: » quia nunc circumstrepente seu vi, seu errore gentilium atteritur. « Infixæ sunt gentes in corruptione, quam fecerunt⁷. » Animadverte quemadmodum servetur pœna peccatori de operibus suis; et quemadmodum qui voluerunt persecuti Ecclesiam, in ea corruptione sint fixi, quam se inferre arbitrabantur.

¹ Matth. vii, 6. — ² Gen. iii, 7. — ³ 1 Cor. iv, 18. — ⁴ Id. ii, 9. — ⁵ Psal. ix, 16. — ⁶ 1 Cor. i, 24. — ⁷ Psal. ix, 16.